

Wyrok z dnia 11 kwietnia 2007 r.

II PK 269/06

O powstaniu możliwości podjęcia przez nauczyciela w stanie nieczynnym pracy w pełnym wymiarze w rozumieniu art. 20 ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) decyduje dyrektor szkoły, a nauczyciel nie ma roszczenia o stworzenie takiej możliwości przez zmiany organizacyjne w szkole w zakresie obciążeń dydaktycznych nauczycieli.

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Zbigniew Myszka, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 kwietnia 2007 r. sprawy z powództwa Jana J. przeciwko Zespołowi Szkół Ponadgimnazjalnych w Ś. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy z dnia 2 marca 2006 r. [...]

1. o d d a ł skargę kasacyjną,
2. zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 3 października 2005 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Świeciu oddalił powództwo Jana J. przeciwko Zespołowi Szkół Ponadgimnazjalnych w Ś. o przywrócenie do pracy. Sąd Rejonowy ustalił, iż w dniu 23 maja 2003 r. powód złożył wniosek o przeniesienie go w stan nieczynny w związku z planowanymi zmianami planu nauczania i został przeniesiony w stan nieczynny. W czerwcu 2003 r. powód uzyskał tytuł licencjata i latem tego samego roku Kuratorium Oświaty na jego wniosek określiło liczbę przedmiotów teoretycznych, do których nauczania nabył prawo. W maju 2003 r. w warsztatach szkolnych pozwanego było zatrudnionych 4 nauczycieli.

cieli zajęć praktycznych. W tym samym miesiącu jeden z nauczycieli doznał zawału serca i w późniejszym okresie przebywał na urlopie dla poratowania zdrowia. W nowym roku szkolnym powód, przeniesiony już w stan nieczynny, został zatrudniony w zastępstwie chorego kolegi i pracował do marca 2004 r. W roku szkolnym 2003/2004 większość nauczycieli nauczających teorii była zatrudniona w ponadnormatywnym wymiarze godzin. W roku szkolnym 2003/04 zmniejszyła się ogólna liczba uczniów podejmujących naukę w warsztatach szkolnych. Spowodowało to zmniejszenie ilości godzin lekcyjnych w warsztatach z 96 w roku 2002/03 do 73 w następnym roku. Godziny lekcyjne zostały rozdzielone pomiędzy 3 nauczycieli warsztatów, wśród których był też powód pracujący w zastępstwie chorego kolegi.

W ocenie Sądu Rejonowego powód nie był dyskryminowany, zaś ocena i wytypowanie go do zwolnienia z grupy wszystkich nauczycieli odbyło się na podstawie obiektywnych kryteriów i samo w sobie nie może być uznane za dyskryminację. Sąd stwierdził, że w Szkole zaistniały okoliczności, które wymusiły zmianę planu nauczania, a wytypowanie powoda do zwolnienia nie było wynikiem dyskryminacji lecz wynikało właśnie z pewnego procesu, któremu podlegało całe szkolnictwo zawodowe w kraju. Wynikiem tego procesu było zmniejszenie liczby nauczycieli w warsztatach szkolnych z około 20 do 3 osób. Mimo kwalifikacji do nauczania innych przedmiotów i przydzielania innym nauczycielom zajęć ponad normę, stworzenie dodatkowego etatu w pełnym wymiarze zajęć nauczania przedmiotów teoretycznych sprzeciwiałoby się dobru uczniów. Powód w ramach zawartej umowy o pracę prowadził pewną liczbę zajęć z przedmiotów teoretycznych, w wyniku ich hospitacji została sformułowana negatywna ocena prowadzonych przez niego zajęć. W szkole, mimo przydzielenia nauczycielom pewnej ilości godzin ponadnormatywnych, nie istniała sytuacja braków kadrowych. Musiałyby zostać zabrane lekcje doświadczonym i lepiej wykształconym nauczycielom, „kiedy jedyną przesłanką byłaby konieczność stworzenia etatu dla powoda”, zaś taka sytuacja nie znajduje uzasadnienia w Karcie Nauczyciela. Sąd wskazał, iż szkoła nie może być miejscem, w którym realizuje się przede wszystkim „postulat stabilności zatrudnienia nauczycieli bez względu na otaczającą rzeczywistość”.

Wyrokiem z dnia 2 marca 2006 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy w Bydgoszczy oddalił apelację powoda. Sąd w całości podzielił ustalenia faktyczne oraz rozstrzygnięcie prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji. W ocenie Sądu drugiej instancji utworzenie etatu dla powoda poprzez odebranie godzin nadliczbowych nau-

czania przedmiotów teoretycznych nauczycielom o wyższych kwalifikacjach zawodowych w celu zebrania ich w ramach jednego etatu nie znajdowało uzasadnionych podstaw z punktu widzenia właściwej organizacji pracy w szkole oraz ze względu na prawidłowość i efektywność procesu nauczania i dobro uczniów. Tego rodzaju działanie powodowałoby dezorganizację pracy szkoły i konieczność prowadzenia przez powoda zajęć z wielu różnych przedmiotów, których wcześniej nie nauczał. Sąd Okręgowy wskazał, iż dyrektor szkoły podjął decyzję o przeniesieniu powoda w stan nieczynny nie z powodu dyskryminacji lecz w oparciu o kryteria wcześniej uzgodnione z zakładową organizacją związkową, po wszechstronnym rozważeniu wszystkich okoliczności i po przeprowadzeniu postępowania oceniającego pracę wszystkich nauczycieli warsztatów szkolnych z udziałem bezpośredniego przełożonego powoda.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik powoda zarzucił naruszenie art. 20 ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), polegające na przyjęciu przez Sądy obu instancji, że istnienie możliwości zatrudnienia nauczyciela, tj. istnienie liczby godzin nauczania pozwalających na zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy oraz posiadanie wymaganych kwalifikacji do zajmowania tego stanowiska, nie są wystarczającą przesłanką do przywrócenia powoda do pracy oraz na wprowadzeniu dodatkowych, nieznanych temu przepisowi elementów oceny możliwości podjęcia ponownego zatrudnienia w postaci: potrzeby dokonania zmian kadrowych, konieczności zapewnienia przez szkołę najwyższego poziomu nauczania, niemożliwości nauczania kilku przedmiotów, dobra uczniów, prawidłowości i efektywności procesu nauczania. Zarzucił naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 227 k.p.c., poprzez nienałożenie na pozwaną Zespół Szkół obowiązku udowodnienia twierdzenia co do istotnych dla sprawy okoliczności w przedmiocie faktycznej ilości nadgodzin występującej u nauczycieli teorii oraz rodzaju i ilości przedmiotów, których mógłby nauczać powód w przypadku stworzenia dla niego etatu, a także kwalifikacji, wykształcenia, doświadczenia zawodowego i stopnia awansu zawodowego nauczycieli teorii. Zarzucił także naruszenie przepisów postępowania: art. 227 k.p.c., poprzez nieprzeprowadzenie dowodu w zakresie istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy faktu: ilości nadgodzin występujących w pozwanym Zespole Szkół, rodzaju i ilości przedmiotów jakich mógłby nauczać powód w przypadku stworzenia dla niego etatu, obiektywności i rzetelności negatywnej oceny pracy powoda w zakresie nauczania przedmiotów teoretycznych (w okresie zastępstwa chorego kolegi) oraz pominięcie okoliczności, iż większość

nauczycieli nauczała średnio od 3 do 5 przedmiotów; art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 300 k.p., poprzez przyjęcie za udowodnione niczym niepopartych twierdzeń strony pozwanej, iż faktyczna średnia ilość nadgodzin jest niższa od wykazanej w dokumencie - wykazie zatrudnionych nauczycieli, że stworzony dla powoda etat stanowiłby zlepek wielu przedmiotów, których powód do tej pory nie nauczał, a także że pozostali nauczyciele teorii mają znacznie wyższe kwalifikacje od powoda. W uzasadnieniu wskazał, że wydane przez Sąd pierwszej i drugiej instancji orzeczenia w sposób oczywisty naruszają prawo poprzez dokonanie błędnej wykładni i niewłaściwe zastosowanie art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela. Sądy obu instancji wprowadziły bowiem dodatkowe, nieznane temu przepisowi kryteria przywrócenia nauczyciela do pracy w postaci: potrzeby wprowadzenia zmian kadrowych, konieczności zapewnienia przez szkołę najwyższego poziomu nauczania, niemożliwości nauczania kilku przedmiotów, dobra uczniów, prawidłowości i efektywności procesu nauczania. W rezultacie dokonania takiej błędnej wykładni i nieprawidłowego zastosowania prawa, Sądy obu instancji, mimo stwierdzenia istnienia liczby godzin wystarczającej do stworzenia całego etatu w zakresie przedmiotów, do których nauczania powód ma kwalifikacje, uznały, iż nie ma możliwości przywrócenia powoda do pracy i oddaliły powództwo. W wyniku dokonania nieprawidłowej, rozszerzającej wykładni przepisu art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela, doszło do wydania nieprawidłowego wyroku w sprawie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi jako całkowicie bezzasadnej i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych podstaw. Ocenę zasadności powołanych w niej podstaw należy rozpocząć od zarzutu naruszenia przepisów postępowania. Przepis art. 227 k.p.c., którego naruszenie zarzuca skarga kasacyjna, stanowi: „przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie”. Naruszenie tego przepisu może więc w zasadzie polegać tylko na przeprowadzeniu przez sąd dowodu dla ustalenia faktów nie mających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W orzecznictwie przyjmuje się, że do naruszenia art. 227 k.p.c. dochodzi także wówczas, gdy sąd oddał wnioski dowodowe zmierzające

do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (wyrok z dnia 7 marca 2001 r., I PKN 299/00, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 573). W istocie jednak zarzuty skargi kasacyjnej nie wiążą się z oddaleniem wniosków dowodowych, ale z błędną - zdaniem skarżącego - oceną materiału dowodowego. Skarżący zarzuca, że powód kwestionował prawidłowość i rzetelność oceny w zakresie nauczania przedmiotów teoretycznych, a mimo tego Sądy nie przeprowadziły dowodu w tym zakresie, nadto, że Sądy nie zwerifikowały twierdzeń powoda w zakresie godzin nadliczbowych. Zarzuty tego rodzaju mogłyby podlegać ocenie w kontekście naruszenia przepisu art. 233 k.p.c., ale takiej podstawy skarga kasacyjna nie powołuje.

Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. i art. 227 k.p.c., przez nienałożenie na pozwany Zespół Szkół obowiązku udowodnienia twierdzenia co do istotnych dla sprawy okoliczności „w przedmiocie faktycznej ilości nadgodzin występującej u nauczycieli oraz rodzaju i ilości przedmiotów, których powód mógłby nauczać w przypadku stworzenia dla niego etatu, a także kwalifikacji, wykształcenia, doświadczenia zawodowego i stopnia awansu zawodowego nauczycieli teorii”. W myśl ogólnych zasad rozkładu ciężaru dowodu przewidzianych art. 6 k.c., to na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie, a na stronie pozwanej obowiązek udowodnienia okoliczności uzasadniających jej wnioski o oddalenie powództwa. Nawet uwzględniając, że w Kodeksie postępowania cywilnego nie obowiązuje zasada kontradyktoryjności w czystej postaci, przerzucenie ciężaru dowodu na stronę pozwaną oraz na Sąd, nie może zostać zaakceptowane. Należy również mieć na uwadze, że Sądy orzekające prowadziły postępowanie dowodowe nie tylko w aspekcie roszczenia o przywrócenie do pracy, ale również zasadności przeniesienia powoda w stan spoczynku, czego skarga kasacyjna już nie kwestionuje, a co miało wpływ na kierunek postępowania dowodowego. W tej sytuacji ustalenia faktyczne są miarodajne dla oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego, tj. art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela.

Przesłankami powstania roszczenia o przywrócenie do pracy (poza pozostawaniem w stanie nieczynnym) są: 1. powstanie możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na który została zawarta umowa, na tym samym lub innym stanowisku, 2. pod warunkiem posiadania przez nauczyciela wymaganych kwalifikacji. Rozstrzygające znaczenie ma przesłanka wymieniona w punkcie 2. Wymagane kwalifikacje w rozumieniu powołanego przepisu to nie tylko kwalifikacje formalnie stwierdzone (w rozpoznawanej

sprawie Kuratorium Oświaty stwierdziło, jakich przedmiotów powód może nauczać po uzyskaniu przez niego tytułu licencjata) ale kwalifikacje rzeczywiste, których posiadanie może zostać zweryfikowane, np. w drodze hospitacji zajęć. Zajęcia, które powód - jak sam twierdzi - mógłby objąć, to zajęcia teoretyczne z kilku różnych przedmiotów, na których pełny wymiar miałyby się składać nadgodziny istniejące u nauczycieli prowadzących zajęcia teoretyczne z kilku różnych przedmiotów. Powód, poddany hospitacji zajęć teoretycznych uzyskał ocenę negatywną, dyskwalifikującą go do nauczania teorii. Ustalenie to nie zostało skutecznie podważone.

Nietrafny jest zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela przez mnożenie przez Sąd Okręgowy przesłanek przywrócenia do pracy ponad przewidziane tym przepisem. Należy stwierdzić, że przytoczone w skardze kasacyjnej na uzasadnienie tego stanowiska przykłady w postaci rozważania przez Sąd Okręgowy okoliczności dotyczących potrzeby dokonania zmian kadrowych oraz odnoszące się do uwzględnienia dobra uczniów szkoły wiązały się z zarzutami powoda naruszenia przepisów o przejściu nauczyciela w stan spoczynku, co nie jest już przedmiotem skargi kasacyjnej. Natomiast podniesiona w skardze kwestia możliwości stworzenia dla powoda całego etatu nie jest mnożeniem dodatkowych przesłanek roszczenia o przywrócenie do pracy, ale wiąże się bezpośrednio z przesłanką „powstania możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony” (art. 20 ust. 7). Możliwość ta nie może jednak być rozumiana jako żądanie pozbawienia wysoko kwalifikowanych nauczycieli zatrudnienia w nadgodzinach w zakresie prowadzonych przez nich przedmiotów teoretycznych i „zbudowania” z nich etatu dla powoda, który nie posiadał równorzędnych kwalifikacji, a nadto przeprowadzona hospitacja prowadzonych przez niego w zastępstwie zajęć teoretycznych została zakończona oceną negatywną. Ogólnie należy stwierdzić, że o powstaniu możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze w rozumieniu art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela decyduje dyrektor szkoły, a nauczyciel w stanie spoczynku nie ma roszczenia o stworzenie takiej możliwości w drodze dokonania w szkole zmian organizacyjnych i obciążeń dydaktycznych zatrudnionych w szkole nauczycieli.

Z przytoczonych motywów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====